

Verksamhetsberättelse 2015

Mål/utvecklingsområden

För länsmuseum ska satsningar på nya samarbeten med civilsamhället och andra kulturverksamheter, prioriteras och utvecklas. Länsmuseum ska i redovisning av närmast genomförda verksamhetsår ange i vilken utsträckning verksamheten har skett i samverkan med andra aktörer som exempelvis kommuner, andra regionala kulturverksamheter och kulturskapare, civilsamhälle m.fl.

Arbeten har bedrivits i liknande utsträckning och samverkan som tidigare år. Nedan ges några exempel på nya samarbetsformer:

Med hembygdsrörelsen har ett särskilt avtal upprättats kring ett sommar-samarbete under 2016. En särskild satsning till följd av att hembygdsrörelsen fyller 100 år. Avtalet skapar bl a förutsättningar att hålla friluftsmuseet öppet under en längre period sommaren 2016.

Ett avtal med Härnösands kommun kring fördjupat samarbete rörande långtidsarbetslösa (s.k. instegsjobb) har upprättats och innebär bl a att kommunen sedan 1 december driver "Arena Murberget" uppe på museet. För museet ger detta särskilt bra förutsättningar att nå nya målgrupper. Det har bl a resulterat i att Riksställningar och Landstinget gått in med ekonomiskt stöd för att utveckla metoder kring museer och integration.

Inom ramen för destination Höga Kusten drivs ett projekt för att testa metoder för förvaltning och utveckling av Ulvö kapell. Museet samarbetar i första hand med kapellet som är de som genomför visningar av kapellet tillsammans med visningar av det relativt nybyggda Ulvö museum. För museet skapar detta förutsättningar för ett mer lokalt engagemang i förvaltningen av en av våra fastigheter men också ett ökat lokalt engagemang för kulturarvet. Dessutom deltar museet genom projektet i utvecklingen av besöksnäringen.

Länsmuseum ska öka närvaron i länets kommuner samt ansvara för att utveckla samverkan mellan länsmuseum och de kommunala museerna och fungera som stöd och resurs för övrig museiverksamhet på lokal nivå. Det regionala uppdraget innebär att länsmuseum ska nå ut till samtliga kommuner i länet. Uppdraget kan ske genom arrangemang och aktiviteter, genom stöd i olika former (arrangörstöd, teknikstöd, rådgivning, kompetensutveckling) eller på annat sätt.

Museet har bibehållit motsvarande närvaro i samtliga länets kommuner som tidigare år. I november träffades länets kommunala museer och Stiftelsen Nämforsen på Murberget för att diskutera hur samverkan ska utvecklas framöver. Samtliga museer uttryckte fördelar med mer regelbundna träffar för utökad dialog. Dessutom inbjöds till samarbete inom ramen för arbetet med museer och integration. Sundsvalls museum och Murberget hade redan före mötet påbörjat ett samarbete inom det området och vid mötet uttryckte Örnsköldsviks museum ett stort intresse för att delta framöver.

Samverkan ska fortsatt stärkas mellan länsmuseum och Härnösands kommun kring aktiviteter och arrangemang, och kring projekt som exempelvis satsningar för äldre med demenssjukdom.

Satsningar för äldre med demenssjukdom har fortsatt och kommer så att göra även kommande år. Förutom detta har samverkan mellan museet och kommunen ökat. Nedan anges några exempel på detta:

Härnösands kommun deltar i museets projekt "Sveriges bästa länsmuseum" både som finansiär och dialogpartner. I projektet kommer även att ingå att se över frågan om stadsmuseum för staden.

En initial kontakt har upprättats mellan kommunen, museet och Statens Maritima Museer kring möjligheten att få delar av maritima museernas nationella samling av historiska fritidsbåtar lokaliserad till Härnösand. Detta som ett led i satsningen på det maritima Härnösand och Höga Kusten.

De instegsjobb som bedrivits genom kommunen men på museet har vidareutvecklats så att det sedan 1 december finns ett "Arena Murberget". Vidare har kläutlämning till flyktingar förlagts till museet. Något som för kommunen inneburit att man fått hjälp med lokaler och för museet att man nått nya målgrupper.

I arbetet med att kryssningar via Birka Cruises anlöper Härnösand vid tre tillfällen i juni 2016 har museet deltagit i upplägget och är en av de attraktioner som lanseras till kryssningsresenärerna.

Länsmuseum ska sträva efter att öka antalet besökare från länet och från övriga delar av Sverige, samt från andra länder. Länsmuseum ska vidare bidra till besöksnäringens samlade attraktionskraft i länet.

Besöken i huvudbyggnaden har ökat med 4340 personer vilket är en procentuell ökning med 5,8% jämfört med föregående år. För friluftsmuseet finns ingen tillförlitlig statistik. Men restaurang Spjutegården har uppgivit att man haft en 30 % omsättningsökning under sommaren vilket indikerar att även friluftsmuseet haft en god ökning.

Analysen när det gäller friluftsmuseet är att evenemang såsom allsångskvällarna varit uppskattade och dragit mycket besök

För huvudbyggnadens del beror ökningen sannolikt på intresset för utställningarna Next Level Craft och 25 kvadrat. Även den kläutlämning som påbörjades i september har bidragit till ökade besök.

Museet har i nuläget ingen tillförlitlig statistik för att bedöma varifrån besökarna kommer och kan därför inte kommentera om ökning är kopplad till geografisk spridning.

Museet är medlemmar i destination Höga Kusten och försöker den vägen att bidra till besöksnäringens samlade attraktionskraft. I samarbetet har museet deltagit i den styrgrupp som finns. Dessutom har man aktivt deltagit i framtagandet av det utbildningsmaterial kring värdskap som vänder sig till företaget inom besöksnäringen.

Prioriterade satsningar ska göras på kulturmiljöfrågor, såväl förhistoriskt kulturarv som det moderna samhällets kulturmiljöer. Kulturarvet utgör infrastruktur för tillväxt och företagande och museet har i uppdrag att samverka kring satsningar inom området.

Murberget har i samarbete med länsstyrelsen och landstinget bedrivit projektet "kulturarv i utveckling". Projektet har en direkt koppling till det samarbete som länet har tillsammans med Riksantikvarieämbetet och har fokus på såväl förhistoriska som moderna kulturarv. Det har tagit sin utgångspunkt i länets kulturarvsprogram och inom projektet har bl a genomförts en serie seminarier med olika teman. En viktig del i projektet har varit att stärka besöksnäringen utifrån kulturmiljön som resurs, något som har påverkan på tillväxt och företagande

Det femåriga projektet Skog och historia som kommer att avslutas år 2016 har gett ett utmärkt underlag över de skador som skogsbruket har orsakat kulturmiljö och kulturlämningar. I och med dessa underlag kan skogsbolag och skogsägare undvika skador i samband med skogsbruk.

Flera projekt under året har bidragit till att kulturarvet har blivit tillgängligt för eget lärande och pedagogisk utveckling. I samverkan med Skvadern gymnasieskola i Sundsvall har eleverna fått kunskap om arkeologi och kulturmiljö samt fått prova på arkeologiskt fältarbete. Ett flertal föredrag om arkeologi har hållits i länet under året, som exempel kan nämnas den föredragsserie som givits till Pensionärsuniversitetet.

Museet har samverkat via ABM i länet med besöksnäring, företag, bibliotek, föreningar och museum om Riksantikvarieämbetets nationella Kulturarvsdag om Industriminnen i länet. Sammanlagt deltog 23 föreningar och arrangörer, vilket var en ökning från föregående år från 1 arrangör året innan.

Satsningar på dokumentation av samtiden och de snabba förändringar som sker i samhället ska prioriteras vid länsmuseum och länsmuseum har under programperioden ansvar för att dagsaktuella frågor debatteras och belyses.

Museet har inför 2016 tydligt pekat ut samhällsrelevans som ett prioriterat område. Ett av syftena är att få en tydligare debatt kring värdet av kulturarvet för att sätta utmaningar i samtiden i ett historiskt perspektiv. Ett exempel på sådant område är att de folkvandringar som nu sker i världen inte på något sätt är de första. Under 1800-talet flyttade mängder av människor från landet på grund av missväxt. Det tydligaste steget för att arbeta med dessa frågor är projektet "integration och museer" som påbörjats. Projektet, som är ett samarbete mellan länsmuseum, Örnsköldsviks museum och Sundsvalls museum har uppmärksammats nationellt och får bl a ekonomiskt stöd av Riksutställningar.

Flera samtidsprojekt som belyser de nyanlända flyktingarna och integration har påbörjats under året. Ett pilotprojekt tillsammans med Svenska Naturskyddsföreningen och nyanlända har inletts om att vandra i naturen vid museet. Museet dokumenterar projektet och de nyanländas berättelserna och bilder. Ett annat exempel är dokumentationen av en syrisk familjs väg, från Syrien in i det svenska samhället. Även detta projekt bygger på familjemedlemmarnas egna berättelser i bild, text och små filmer.

Den samiska kulturen, etnicitet och identitet behandlas i ett dokumentationsprojekt om, en samisk kvinna, ett fjäll och ett av museets samiska kulturföremål, en Sejte.

Ett treårigt samtidsdokumentationsprojekt, Inland, om att leva och bo i Norrland år 2014 har genomförts i samverkan med de 4 nordligaste länsmuseumerna, med stöd av Postkodlotteriets Kulturstiftelse och Kulturrådet. År 2015 kulminerade arbetet i en utställning visades på de fyra nordligaste länsmuseumerna. I Västernorrland dokumenterade vi Resele bland annat eftersom man vänt den tydliga utflyttningstrenden från området. Det finns ett stort engagemang för bygden bland de boende. De har medvetet skapat goda förutsättningar för att leva och bo i området. En stor del av sysselsättningen kommer från egenföretagande.

Samtidskonst liksom konst är prioriterade områden och länsmuseumet har en viktig uppgift som arena för utställningar, seminarier och programverksamhet kring konst samt som part och stöd i samverkan på konstområdet.

Under året har intervjuer och filmning av och med galleristen och feministen Michéle Lindström, hustru till Bengt Lindström genomförts. Museet har tillsammans med Michéle Lindström uppdaterat information och dokumentation om Bengt Lindströms samling. Detta arbete har påbörjats för att få en djupare förståelse för hans konst samt för att sätta in Bengt Lindströms konstnärssak i en samtidskontext. Det nya materialet kommer att användas som utgångspunkt för att skapa nya utställningar med andra perspektiv.

Under våren hade museet en konstutställning, Konstinjektion tillsammans med Landstingets konstkonsulenter, med konst från Landstinget Västernorrlands konstsamling. Och under hösten hade Murberget utställningen Getbergsschole, ett samarbete mellan Västernorrland och regionen Styria i Österrike.

Museet har övertagit Arne Jones konstsamling. Arne Jones var född i Medelpad och gick på Ålsta folkhögskola. Han var en av 1930-års modernister och blev professor vid Kungliga Konstakademien. Hans samling består av skulpturala verk, skisser, teckningar, arkiv och fotomaterial. Samlingen är unik i och med att den visar på hela den konstnärliga processen kring varje verk, inklusive hans egna reflexioner. Samlingen kommer vara ett betydelsefullt bidrag till konstutställningar och programverksamhet.

Tillgänglighet ska ha fortsatt hög prioritet, såväl fysisk som informativ; inte minst vad gäller digitalisering. Portalen Kulturarv Västernorrland ska prioriteras liksom länsmuseumets egen webbplats. Implementering av museets tillgänglighetsplan ska följas upp.

Tillgänglighetsarbetet har fortsatt enligt den uppställda treåriga planen som slutar år 2016. Delar av tillgänglighetsgruppen har deltagit i Kulturrådets tillgänglighetsutbildning och flera av personalen har deltagit i konferens om tillgänglighet. Tillgänglighetsgruppen har reviderat tillgänglighetsplanen. Under året har vi främst arbetat med att tillgänglighetsanpassa friluftsmuseet här följer några exempel på arbete som utförts under 2015. Gångvägar har jämnats ut och stenmjöl på har lagts på gångvägar för att förbättra framkomligheten för rullstolar vid exempelvis Fäboden och Prästgården. En hel ramp för elrullstolar har inköpts främst för att användas i Kyrkan och Prästgården. Utescenen har tillgänglighetsanpassats och en ny ramp har uppförts vid Kägelbanan. Vid Spjute gästgiveri har en parkeringsplats för handikappade iordningställt och skyltats. Skyltar på området har satts upp och flyttats för att öka information och tillgänglighet inom området. Inne på museibygggnaden i Härnösand har ett samarbete inletts med Landtingsfastigheter om tillgänglighet och vissa områden i museet har märkt upp ex. trappor och entrén.

Under året har ett stort arbete för att förbättra och förenkla användandet för allmänheten av Portalen Kulturarv Västernorrland bedrivits i ett projekt som finansierats av Kulturrådet inom ABM samarbetet. Projektet har syftat till att tillgänglighetsanpassa designen, översätta delar av sidan till engelska, finska, meänkieli och sydsamiska såväl som utveckla den tekniska delen av portalen för att bättre anpassas till nu och framtidens krav. Den nya portalen kommer att tas i bruk under 2016.

Ett alltmer prioriterat område inom Kulturmiljö är tillgänglighet till våra kulturmiljöer och fornlämningar. Ett stort projekt som museet varit delaktiga i under flera år i form av arkeologiska undersökningar för att Trafikverket skall kunna bygga Nolby trafikplats i Medelpad. I år avslutades projektet med invigning av informationsplats Nolby högar. Informationsplatsen har anpassats för funktionshindrade med landgångar. Museets antikvarier har bidragit med utformning och texter till informationsskyltarna om kulturmiljön och fornlämningarna. Informationsplatsen har varit ett samarbetsprojekt mellan Riksantikvarieämbetet, Trafikverket, Länsstyrelsen i Västernorrland, Murberget Länsmuseum Västernorrland samt Schibbye Landskap AB.

Mångfaldsfrågan ska ges en framträdande roll vid länsmuseum. Att identifiera och undanröja synliga och osynliga hinder, att förändra attityder och värderingar samt utveckla ett inkluderande och tolerant arbetssätt är nödvändigt för att alla ska få tillgång till kulturutbudet och känna delaktighet.

Museet har flera personer med funktionsnedsättning anställda vilket bidrar till en mångfald av medarbetare med olika förutsättningar och erfarenheter. Detta hjälper oss att arbeta med att avlägsna fysiska och psykiska hinder samt att bedriva ett arbete för att förändra attityder och värderingar så att vi kan bli en arbetsplats som inkluderar medarbetare med olika förutsättningar. Under året har vi även tagit emot praktikanter från arbetsförmedlingen och Härnösands kommuns arbetslivsförvaltning med annan etnisk bakgrund än europeisk vilket ökat mångfalden på vår arbetsplats.

Under året har ytterligare två antikvarier gått kurs för att utbilda sig till syntolkare för att museet skall kunna erbjuda syntolkning vid visningar och framträdanden på museet. Museet har nu tre syntolkare.

Museet har i form av ABM – samverkan deltagit i samarbete med Länsstyrelsen Västernorrland och Landstingets konferenser i projektet "kulturarv i utveckling" som har behandlat "vem har makten att berätta". Ett flertal av medarbetarna har deltagit i konferenserna om mångfald, demokrati och tillgänglighet.

Klädutlämningen gav museet en helt ny besöksgrupp. Detta möttes snabbt upp av hemslöjdskonsulenterna som genom öppen slöjdverkstad i museets Entré möjliggjorde till ett första möte där inte språket var det viktigaste för att se och förstå varandra. Hemslöjden jobbar nu vidare med konceptet på asylboenden ute i regionen.

Museets årliga tidsresa för skolan fick byta tema och resmål. Istället för fokus på att leva på landsbygd och inland genom tiderna blev det istället en tidsresa till hösten 1944 då 200 ensamkommande finska krigsbarn anlände till länet. En lyckad satsning där elever med erfarenhet från att lämna sitt land blev experter inför sina klasskamrater och skapade reflektion i tid, rum och person bland de deltagande barnen. (228 elever i åk 3-5 från Härnösand, Kramfors, Timrå och Sundsvalls kommuner deltog och 60 lärarstudenter från MIUN fick ta del av metoden i sin utbildning)

Verksamhet för barn och unga ska prioriteras och kulturarvspedagogiken ska ges en framträdande roll i länsmuseets verksamhet. Möjligheter för barn och unga att besöka museet, eller få besök av pedagoger, ska utvecklas.

Genom ett under året startat regionalt nätverk mellan museipedagoger med inriktning mot kulturarv sätter vi nu formerna för bästa möjliga resursutnyttjande och därmed utbud på ett lokalt och regionalt plan för barn och ungdom. Samverkan sker redan mellan Örnsköldsviks museum och Sundsvalls museum.

Ett samarbete med Technichus har påbörjats med ett gemensamt pedagogiskt program som mål och en större tillgång till båda intuitionernas verksamhet för besökande skolor utanför Härnösands kommun som effekt.

Under året har 32 skolor besökt museet. Museet har i sin tur gjort besök på 12 skolor.

Miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet ska genomgående präglade länsmuseets verksamhet.

Museet har i första hand tagit kliv mot att verka för en socialt hållbar utveckling genom att fokusera på att utveckla instegsarbeten i samarbete med Härnösands kommun. Genom instegsarbeten bereds personer som står långt från arbetsmarknaden att komma in på densamma. De flesta av de personerna har även en annan kulturell bakgrund vilket gör att vi mer och mer kan betrakta Murberget som en mångkulturell arbetsplats. De ger i sin tur effekt på ovanstående mål att mångfaldsfrågan ska ges en framträdande roll vid länsmuseum. På en mer mångkulturell arbetsplats kommer de målet med som en naturlig del i det dagliga arbetet.

Den miljömässigt hållbara utvecklingen har länge funnits med som en viktig del i museets verksamhet. De stora solcellerna på huvudbyggnaden finns som en påminnelse om detta. När det gäller ett mer systematiskt miljöarbete är det något som kommer att vidareutvecklas under 2016 i samarbete med landstinget. En utbildningsdag planeras under våren. På museet planeras också en laddningsstation för elbilar i samarbete med Härnösands kommun och HEMAB

Den ekonomiskt hållbara utvecklingen behöver som allt annat att vara under ständig utveckling. I nuläget finns ett kontraproduktivt förhållande mellan lyckade publiksatsningar och ekonomi. Under 2016 behöver dels de ekonomiska rutinerna att genomlysas och dels ett mer marknadsanpassat synsätt att genomlysas de stora publikdragande evenemangen. I grunden behöver Murbergets ekonomi bli både långsiktigare och mer mångfacetterad.